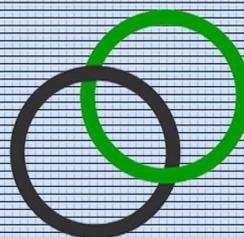

קרן פנסיה ותיקה

דוחות כספיים ביניים
ליום 30 בספטמבר,
2019

מסיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

עמיתים קרעות הפנסיה הוותיקות

קרנות הפנסיה הוותיקות

דוח המנהל המיוחד ליום 30 בספטמבר, 2019

1.....	פתח דבר
1.....	א. כללי
2.....	ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי
3.....	ג. כרית ביטחון לקרנות
4.....	1. תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה
4.....	1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה
8.....	1.2 אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון
11.....	1.3 השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה בתקופת הדו"ח
12.....	1.4 חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון
14.....	2. מצב כספי-ההתחייבויות הפנסיוניות
14.....	2.1 הערכת ההתחייבות האקטוארית
15.....	2.2 גרעון הקרן
15.....	2.3 אופן חישוב הסיוע לקרנות
15.....	2.4 שיטת חלוקת הסיוע
15.....	2.5 כרית ביטחון לקרנות
16.....	3. תוצאות הפעילות
16.....	3.1 תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)
17.....	4. השפעת גורמים חיצוניים
17.....	4.1 התחייבויות תלויות ותביעות:
18.....	5. בקרות ונהלים חיצוניים
19.....	6. בקרה פנימית על דיווח כספי:

פתח דבר

א. כללי

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הן "קופות גמל לקצבה" ו"קרנות ותיקות", כהגדרת המונחים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הפיקוח גמל") ובתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות מס הכנסה"), והן מאושרות ופועלות לפיהם.

קרנות אלו סגורות למצטרפים חדשים החל מיום 1.4.95, בהתאם להחלטת הממשלה.

בעקבות הגרעונות שנוצרו בחלק מקרנות הפנסיה הוותיקות, בוצעה במהלך שנת 2003 רפורמה מקיפה. במסגרת הרפורמה האמורה הותקן תקנון אחיד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר: מבטחים, מקפת, קג"מ, נתיב, בניין, חקלאים אגד והדסה (להלן: "הקרנות" או "קרנות הפנסיה" או "הקרנות הוותיקות שבהסדר") ומונה להן מנהל מיוחד. כן נקבע במסגרת אותה רפורמה כי יינתן סיוע ממשלתי לקרנות שבהסדר לצורך מימון הגירעונות האקטואריים.

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. בהתאם להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), למנהל המיוחד נתונות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים שלו.

לצורך הסדרת האיחוד התפעולי של הקרנות הוותיקות שבהסדר, נחתם בין הקרנות "הסכם לאיחוד תפעולי" המהווה תשתית משפטית להסדרת התפעול המשותף, לרבות בנושא חלוקת הוצאות התפעול בין הקרנות.

האיחוד התפעולי בין הקרנות שבהסדר הביא לצמצום משמעותי בעלויות התפעול וכן להתייעלות בעבודה השוטפת.

במסגרת האיחוד התפעולי של הקרנות, נשמרת הזהות המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן.

ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, מעבירה הממשלה לקרנות סיוע ממשלתי (פירוט לעניין היקף הסיוע הממשלתי הכולל ראה בפרק 2).

ביום 29 באוגוסט, 2013 הורה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "הממונה על שוק ההון" או "המפקח על הביטוח") על עדכון לוח תזרים המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. הפריסה המעודכנת הגדילה את שווי הסיוע ובנוסף הביאה להארכת משך החיים הממוצע של נכסי הקרנות ולצמצום הפער הכולל שבין משך החיים הממוצע של ההתחייבויות בקרנות ביחס לנכסי הקרנות.

ככל שכלל נכסי הקרן, לרבות הסיוע הממשלתי, לא יספיקו לכיסוי מלוא סכום הגרעון האקטוארי, או ככל שיתקיים עודף אקטוארי, יופעל מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בהוראות התקנון האחד, וזאת אם הגרעון או העודף האקטוארי הם בשיעורים הקבועים לעניין הפעלת המנגנון לפי הוראות התקנון.

ביום 3 במרס, 2015 פורסמה הבהרה מרשות שוק ההון, לפיה בכוונתם לקבוע בהוראות הממונה לדיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות, שינוי באופן הדיווח על התחייבויות ונכסי הקרן, כך ששיעור הגרעון או העודף המוצג במאזן יהיה זהה לשיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון. ברשות שוק ההון הבהירו כי יש להפעיל את מנגנון האיזון רק אם שיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון הקרן, עולה על השיעור הקבוע בתקנון, וזאת במובחן משיעור הגרעון המוצג במאזן.

על פי הוראות התקנון, אם הגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או ככל שייוצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגרעון.

יצוין כי באופן דומה, ככל שייוצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור.

מנגנון האיזון האקטוארי כולל הוראה נוספת ולפיה ככל שגרעון הקרן עולה על 0.65% מסך התחייבויותיה, וזאת בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין, תהיה הקרן רשאית להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

גובה הגרעון או העודף האקטוארי עשוי להשתנות בשל שינויים שיחולו בהנחות האקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים, ובמיוחד בגין שינויים שחלים בשיעורי ריבית ההיוון. סדרת שיעורי ריבית ההיוון נקבעת על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר (להלן: "ווקטור הריביות").

היוון לפי ווקטור הריביות מתבצע על ידי היוונם של תשלומים או הכנסות עתידיים של הקרנות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת. שינויים קטנים יחסית בווקטור הריביות גורמים לשינויים גדולים בערך הנכסים וההתחייבויות, וכתוצאה מכך משפיעים באופן ניכר על היווצרות גרעון אקטוארי או עודף אקטוארי.

יצוין כי אופן חלוקת כספי הסיוע הישיר לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ליום המאזן, עומד שיעור הגרעון מההתחייבויות, לאחר ניכוי הסיוע הממשלתי, על 5.7% בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

לאחר שימוש בכרית הביטחון, מתאפס הגרעון בכל אחת מהקרנות.

ג. כרית ביטחון לקרנות

על מנת להגן על עמיתי וגמלאי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות וסיכוני ירידת ריבית, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות. על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ב-2003 ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הועדה הציבורית" או "ועדת ברנע"). הדוח הסופי הוגש ביום 17 באוגוסט, 2011 לשר האוצר.

במכתב מיום 16 ביוני, 2009 הביא מנכ"ל משרד האוצר והממונה על התקציבים את עמדת הדרג המקצועי במשרד האוצר באשר לעקרונות יישום כרית הביטחון (להלן: "מכתב העקרונות"). בהתאם להנחיית הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון, ניתן ביטוי לאמור במכתב העקרונות במסגרת מאזני הקרנות הוותיקות שבהסדר החל משנת 2008 וסכום הסיוע בגין כרית הביטחון נכלל בדוחות הכספיים והאקטואריים. במקביל, במהלך שנת 2012 פרסם משרד האוצר תזכיר חוק, ובהמשך טיוטת חוק אשר מסדירה את הסוגיה.

ביום 29 לינואר, 2017 פרסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (להלן "החוק"). במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 78-טו, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה. בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח.

סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כמו כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין:

- (א) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן.
- (ב) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%.

בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ-38,522 מיליוני ש"ח.

חישוב רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של 40,434 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 בספטמבר, 2019 לכ-25,403 מיליוני ש"ח.

1. תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה

1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר פועלות יחד תחת תקנון אחיד החל מ 2003, כל קרן הינה ישות משפטית נפרדת. משנת 2008 הקרנות פועלות תחת איחוד תפעולי שבראשם עומד המנהל המיוחד.

1.1.1 צורת ההתאגדות

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים
אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבנין ועבודות ציבוריות
אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים ובלתי מקצועיים בישראל
אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הגמלאות של חברי אגד בע"מ
(בניהול מיוחד)

קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ
(בניהול מיוחד)

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי משק ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)

1.1.2. מינוי מנהל מיוחד

החל מיום 1 באוגוסט, 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. בהתאם להוראות סעיפים 78(ו) ו-70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...".

תפקידים נוספים של המנהל המיוחד, הנוגעים לתכנית ההבראה החלה על הקרנות הוותיקות שבהסדר, קבועים בהוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח, ובהם איתור נכסי הקרן, מימושם ומכירתם; יישום התקנון האיחיד; וכן מימוש התפעול המשותף של הקרנות הוותיקות שבהסדר.

1.1.3. ועדת מנהלה

לפי הוראות חוק הפיקוח, מונתה ועדת מנהלה בראשות שופט בדימוס לכלל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת הנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, היינו מינוי רואה חשבון ואישור דוחות כספיים. בנוסף, תפקידיה הם לאשר את תכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה לאישור המפקח, וכן לאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרנות הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

חברי ועדת המנהלה מה 16 בספטמבר 2019

ד"ר שלומית זוטא - יו"ר.
הגברת ג'קי סטרומינגר - חברה.
ופרופ' זיו רייך - חבר.

חברי ועדת המנהלה עד ה 16 בספטמבר 2019

השופט (בדימוס) ישי לויט - יו"ר.
מר שמואל אביטל - חבר.
מר גד ארבל - חבר.

1.1.4. ועדת השקעות

לפי הוראות סעיף 11 לחוק הפיקוח גמל, על דירקטוריון של חברה מנהלת למנות ועדת השקעות לכל קופת גמל שבניהול החברה, ורשאי הדירקטוריון למנות ועדת השקעות אחת למספר קופות גמל כאמור.

בהתאם להוראות אותו סעיף, רוב חברי ועדת ההשקעות יהיו בעלי כשירות לכהן כדירקטורים חיצוניים, כהגדרת המונח בחוק החברות, התשנ"ט-1999, והמוגדרים בחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה כ"נציגים חיצוניים".

בתקנה 41 ה3 (ב1) לתקנות מס הכנסה, נקבע כי בקופת גמל אשר מונה לה מנהל מיוחד מכח חוק הפיקוח, ימנה המנהל המיוחד את חברי ועדת ההשקעות, באישור המפקח על הביטוח, והמנהל המיוחד יכהן כחבר בוועדת ההשקעות אך לא כיו"ר הוועדה, וכיו"ר הוועדה יכהן נציג חיצוני.

הוראות לעניין כשירות חברי הוועדה, דרכי מינויים, דרכי התכנסות הוועדה ודרכי עבודתה מצויות בתקנות מס הכנסה.

תפקידי ועדת ההשקעות קבועים בסעיף 11(ב) לחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה, ועיקריהם:

- קביעת מדיניות השקעות של הקופה במסגרת המדיניות הכוללת שקבע הדירקטוריון;
- קביעת סוגי עסקאות הטעונות אישור מראש של ועדת ההשקעות טרם ביצוען, וכן קביעת שיעורי ההחזקה בניירות ערך מסוגים שונים הטעונים אישור מראש בטרם רכישתם;
- קביעת נכסי בסיס של אופציות וחוזים עתידיים; קביעת שיעור מרבי של בטוחות שניתן להעמיד במסגרת עסקאות;
- קביעת סוגי ניירות ערך שניתן למכור בחסר;
- הנחיית בעלי תפקידים העוסקים בהשקעות, ביישום מדיניות ההשקעות ופיקוח עליהם או הנחיית גופים המנהלים השקעות מטעמם;
- קביעת אמות מידה לבחינת יישום מדיניות ההשקעות; גיבוש כללים ונהלים לניהול ההשקעות;
- קבלת החלטות הנוגעות לשימוש באמצעי שליטה בתאגידים מוחזקים;
- ביצוע כל תפקיד אחר שיוטל ע"י הדירקטוריון (המנהל המיוחד) או הממונה על שוק ההון.

ניהול השקעות בקרנות ובקופות הגמל (שלהן נתונות הקרנות שירותי ניהול) מתבצע באמצעות חטיבת ההשקעות המאוחדת לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.

במסגרת מערך ההשקעות הכולל המאוחד, מונו שתי ועדות השקעה, כאשר כל ועדה מטפלת בהשקעות הנוגעות למספר קרנות ו/או קופות גמל.

**ועדת השקעות של קרנות הפנסיה:
מקפת וקג"מ והשקעות קופות הגמל
(להן הקרנות נתנות שירותי ניהול)**

מר דרור נגל - יו"ר הועדה ונציג חיצוני.
(מונה ב 09.06.2019)

מר יוסף אלשיך – יו"ר הועדה ונציג חיצוני
(סיים כהונתו ב 09.06.2019)

מר אמיר לוי - נציג חיצוני.
(מונה ב 09.06.2019)

מר רונן וולפמן – נציג חיצוני
(סיים כהונתו ב 09.06.2019)

מר דודו זקן - נציג חיצוני.

מר מנחם הרפז - נציג חיצוני.

מר יואב בן אור - המנהל המיוחד.

**ועדת השקעות של קרנות הפנסיה:
מבטחים, חקלאים, בנין, אגד, הדסה
ונתיב**

מר יואל נווה- יו"ר הועדה ונציג חיצוני.
(מונה ב 09.06.2019)

מר ירום אריאב – יו"ר הועדה ונציג חיצוני
(סיים כהונתו ב 09.06.2019)

מר אורי קויאטק - נציג חיצוני.
(מונה ב 09.06.2019)

מר רואי מכנס – נציג חיצוני
(סיים כהונתו ב 09.06.2019)

גב' מיכל נוי – נציגה חיצונית.

מר יצחק בצלאל - נציג חיצוני .

מר יואב בן אור - המנהל המיוחד.

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר וכן קופות הגמל שבניהולן מהוות "קבוצת משקיעים" כהגדרתה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב - 2012.

1.1.5. ועדת ביקורת

ועדת ביקורת מונתה על ידי הממונה על שוק ההון ביום 1 במרס, 2008.

הוועדה מונה שני חברים חיצוניים:

יו"ר הועדה- מר איתן השחר.

חבר ועדה- מר יוסי בהיר.

ואלה תפקידי ועדת הביקורת:

- דיון בדוחות המבקר הפנימי - דיון בדוחות שהגיש המבקר הפנימי וממצאיהם וכן מעקב אחר תיקון הליקויים שנמצאו בדוחות ויישום ההמלצות;
- דיון בליקויים מהותיים שעלו אגב עבודת רו"ח המבקר ומכתבי רו"ח המבקר;
- שמירה על אי תלות של המבקר הפנימי;
- בחינת קיום הוראות דין וכללים מקצועיים ואתיים החלים על הקרן, על נושאי משרה בה ועל עובדיה;
- אישור תכנית עבודה שנתית ותקופתית של הביקורת הפנימית, לרבות היקף משאבים, תדירות ביצוע הנושאים ובחינה לעניין קיום כיסוי לכל הנושאים וכן מעקב אחר יישום תכנית העבודה;
- דיון בנושאים נוספים העולים לסדר היום בהתאם לדרישת המנהל המיוחד ו/או הממונה;
- המלצה בדבר מינוי או פיטורין של המבקר הפנימי.

מועדי התכנסות ועדת הביקורת קבועים ומוגדרים מראש לאורך כל השנה. בישיבות מתקיימים דיונים הן בדוחות הביקורת והן בסטאטוס תכנית עבודה של הביקורת הפנימית.

תפקידי ועדת הביקורת ומערך הביקורת הפנימית מוגדרים בתקנה 19 לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), התשס"ז 2007 ומוסדרים במסגרת חוזר גופים מוסדיים 2007-9-14, בכתב המינוי של חברי הועדה, בהוראות הממונה וכן בנהלי ביקורת פנימית כתובים ומאושרים של הקרנות שבהסדר.

1.1.6. מטרות קרנות הפנסיה הוותיקות

מטרותיהן העיקריות של הקרנות הינן לייסד, לכוון ולקיים קרנות פנסיה וקופות גמל לפי הצורך.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, התקין המפקח על הביטוח תקנון אחיד לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. במסגרת התקנון האחד מנהלות כיום הקרנות תכניות פנסיה יסוד ותכניות פנסיה מקיפה, ובהתאם להוראות חוק הפיקוח וחוק הפיקוח גמל הן מחויבות לפעול על פיו.

זכויות המבוטחים בקרנות הן זכויות חוזיות הנקבעות בהתאם לתקנון הקרן או הקופה בה חבר המבוטח, בנוסחו כפי שיהיה מעת לעת. קרנות הפנסיה לעמיתים ותיקים פועלות על בסיס עקרונות השוויון והערבות ההדדית בין העמיתים.

בהתאם להחלטת הממשלה, קרנות הפנסיה אינן מקבלות מבוטחים חדשים, למעט מבוטחים שהצטרפו לפנסיה תקציבית לפני שנת 1995, ולא חלפו שנתיים מתום החודש האחרון בפנסיה תקציבית, בכפוף להוראות התקנון.

1.2. אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון

להלן אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון, לרבות ארגון מחדש של קרנות הפנסיה ו/או חברה מנהלת, אמצעי התייעלות שננקטו, סכסוכי עבודה, שינויים מהותיים בבעלות או בהנהלה, רכישת חברות:

1.2.1. שינויים במבנה האירגוני

לא היו שינויים במבנה הארגוני בתקופת הדוח.

1.2.2. תוכנה

"אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ" (להלן - החברה) הינה חברה בת המוחזקת בעקיפין בשיעור 100% על ידי קרן הפנסיה מבטחים.

החברה מספקת, לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, שרותי מחשוב שוטפים ותמיכה וליווי בהקמת מערכת הליבה החדשה לניהול זכויות (להלן-"מערכת מפנה"). במהלך תקופת הדוח פועלות הקרנות מבטחים, קג"מ, מקפת, הדסה, אגד, נתיב ובנין במערכת מפנה.

1.2.3. קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)

פרוט לעניין הפרשות דמי הגמולים של המעסיק (הדסה) בקופת הפנסיה לעובדי הדסה וכן לגבי ההליך המשפטי המתנהל לעניין זה - ראו בביאור 14(ג) לדוחות הכספיים השנתיים של קופת הפנסיה לעובדי הדסה ובביאור 7 בדוחות הביניים של הקופה.

1.2.4. מחקרים

ביום 1.10.2017 פורסם חוזר פנסיה 2017-3-6 בנושא "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה" באשר להנחות פיננסיות ודמוגרפיות. לקראת המאזן של 2017, ביום 21.12.2017 ביקשו הקרנות אישור לשינוי הנחות תמותה והנחת מספר וגיל ילדים, המבוססים על חוזר פנסיה 2017-3-6. ביום 21.2.2018 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת.

המאזן ליום 30 בספטמבר, 2019 נערך על בסיס תזרימי מאזן השנתי ליום 31/12/2018 אשר נערך בהתאם להנחות שקיבלו את אישור האוצר ואשר שימשו לעריכת המאזן השנתי.

1.2.5. סכסוכי עבודה

ביום 17 ביולי, 2019, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת החל מיום 1 באוגוסט 2019 וזאת ביחס לקרנות בניין וחקלאים.

בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען לחוסר תום לב במשא ומתן קיבוצי.

1.2.6. מדיניות תגמול מנהלי השקעות

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר פועלות להבטחת זכויות הפנסיה של העמיתים, כפי שנקבעות בתקנון האחיד. לצורך כך, פועלות הקרנות להשגת תשואה על נכסיהן באופן שיאפשר את תשלום הקצבאות לזכאים לכך לפי הוראות התקנון האחיד. ביישום מדיניות ההשקעות מובאים בחשבון, בין היתר, היקף ומהות הנכסים העומדים לרשות קרנות הפנסיה, מגבלות רמת סיכון הנקבעות מראש וכן הוראות הדין לעניין אפיקי ההשקעה השונים. במסגרת מדיניות התגמול של עובדי חטיבת ההשקעות, נמדדים אותם עובדים הן על ביצועיהם המקצועיים בתחומים הנתונים לאחריותם והן על תרומתם הכוללת לעמידה של החטיבה ביעדים הנקבעים מדי שנה. מדיניות התגמול מביאה בחשבון את העמידה ביעדים שנקבעים מזמן לזמן לעניין התשואה על ההשקעות של נכסי הקרנות, ואף על השגת תשואות העולות על היעדים שנקבעו כאמור, וזאת בהתחשב בצורך להבטיח התנהלות ארוכת טווח בהתאם לאופי ולמהות ההתחייבות כלפי העמיתים והפנסיונרים. אמות המידה הפיננסיות מחושבות על פני תקופה של שלוש שנים לפחות, כדי להבטיח כי מדידת הביצועים נעשית בראייה ארוכת טווח. בנוסף, מדיניות התגמול נגזרת, בין היתר, בהשוואה למדדי ייחוס רלבנטיים, והיא כוללת בחינה של אופן הפעילות ברמה האישית, ברמה של חטיבת ההשקעות ובהיבט האיכותי לעניין העמידה ביעדים. בעקבות פרסום "חוזר מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" ביום 10 באפריל, 2014 (חוזר 2014-9-2), נערכת בחינה בקרנות שבהסדר, בתיאום עם רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, לעניין מדיניות התגמול וההתאמות הנדרשות בהתייחס להוראות החוזר האמור, ובהתחשב במאפיינים המיוחדים של הקרנות שבהסדר.

1.2.7. פרוק גני נצרת

ביום 4 בפברואר, 2019 התקבלה החלטת המפרק של חברת גני נצרת בע"מ (בפירוק מרצון), חברת בת של מבטחים, על ביצוע חלוקה של מלוא יתרת הכספים מחשבון הבנק שלה למבטחים ולסגירת חשבון בנק זה. עם קבלת ההחלטה כאמור הועברה יתרת הכספים בחשבון הבנק של החברה לחשבון של מבטחים.

1.2.8. עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה

ביום 16 ביולי, 2019 פורסמה טיוטת הוראות בדבר תיקון הוראות החוזר המאוחד "עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח וקרנות הפנסיה". השינוי הרלוונטי לקרנות שבהסדר הינו עדכון מודל שיפור התמותה. השפעת השינוי כאמור על המאזנים מסתכמת בכ- 1% גידול בהתחייבויות הקרנות. ביום 6.11.2019 פורסם התיקון לחוזר המאוחד במסגרת חוזר ביטוח 10-1-2019, בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019.

1.2.9. התחשבות בין קרנות הפנסיה בהסדר

בהתאם לסעיף 63 לתקנון האחיד ולהנחיות שניתנו מכוחו ע"י הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון מיום 27 באוגוסט 2018, בנושא התחשבות בין קרנות הפנסיה שבהסדר לעניין רציפות זכויות בין הקרנות, נקבע כי החל מהקצבה המשתלמת בגין חודש יוני 2019, כל אחת מהקרנות המשתתפות תעביר לקרן המשתלמת סכום חד פעמי השווה לערך האקטוארי של התחייבויותיה במועד ההעברה.

ביום המאזן נערכה התחשבות לגבי כל הפורשים עד וכולל הקצבה המשתלמת בגין חודש מאי 2019 והועברו סכומים מתאימים בין הקרנות. תקבולי ותשלומי ההשתתפות הנובעים מההתחשבות מוצגים בדוח תנועת הקרן.

1.2.10. ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים יוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ-2.8 מיליארד נוספים.

ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתים לקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח, 2018 בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם ועדת השרים לענייני חקיקה התנגדה להצעת החוק.

הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ-200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסך הכל תוספת התחייבויות לקרנות של כ-5 מיליארד ש"ח כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64 לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר היענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ולפי סעיף 64 לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארם בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מו"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן—"שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים.

כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארם החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

בהתאם להוראת הממונה על שוק ההון שניתנה בתאריך 20.6.2019, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

ראה ביאור תביעות משפטיות במאזני הקרנות השנתיים לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

1.3. השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה בתקופת הדו"ח

1.3.1. תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי כשירות לאקטואר ממונה), התשע"ט-2019

התקנות קבעו תנאי כשירות לאקטואר ממונה במבטח במגוון תחומי ביטוח, ובכלל זה תחום ביטוח פנסיה, וכן הוראות מעבר לאקטוארים שניהנו טרם פרסום התקנות.

1.3.2. גילוי דעת הממונה על התחרות בעניין שיתופי פעולה בין משקיעים מוסדיים בתחום התחרות מיום 20.6.19

ביום 20 ביוני 2019 פורסם גילוי הדעת של רשות התחרות בקשר לשיתוף פעולה בין מתחרים (שלא בתחום התחרות) ("גילוי הדעת").

- ההסתמכות על ההקלה הכלולה בגילוי הדעת כפופה לעמידה בתנאים הבאים:
- שיתוף פעולה נקודתי וממוקד בתאגיד קונקרטי ובעניין קונקרטי שעל הפרק. שיתוף פעולה עלול להיחשב כמתמשך גם אם הצדדים לא קבעו זאת במפורש, אולם התמשכות סוגיה ספציפית על פני זמן אינה הופכת את שיתוף הפעולה למתמשך, כל עוד הוא מוגבל לעניין מוגדר שעל הפרק;
  - היעדר זיקה אופקית או אנכית בין פעילותו של התאגיד המוחזק לבין הגוף המוסדי או אדם קשור לגוף המוסדי. לעניין זה קבע גילוי הדעת כי חברות ביטוח תהווה מתחרות של תאגידים בנקאיים.
  - צמצום המעורבים בשיתוף הפעולה לגורמים הכרחיים בלבד וצמצום המידע למידע הנוגע לשיתוף הפעולה העומד על הפרק בלבד, באופן הממזער כל חשש להגבלת התחרות בין הגופים המוסדיים. כמו כן הובהר בגילוי הדעת כי שיתופי פעולה שאינם עומדים בכללי גילוי הדעת ומהווים הסדר כובל, עשויים עדיין להיות מותרים על פי פטור סוג.

1.4. חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

1.4.1. אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל

חוזר גופים מוסדיים 2019-9-1 מיום 24.1.2019.

חוזר 2017-9-19 "אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל" (להלן: "החוזר המקורי"), קובע הוראות לעניין הפקדת תשלומים עבור עובדים.

תיקון זה מטרתו לשנות את מועד התחילה של החוזר המקורי ולקבוע כניסת תוקף הדרגתית עבור מעסיקים שלהם פחות מעשרים עובדים.

1.4.2. עדכון החוזר המאוחד-הערכה אקטוארית

חוזר גופים מוסדיים 2019-1-3 מיום 28.2.2019.

עדכון זה קובע בנספח ו', סעיף 6 (ב) כי רק לדוחות הכספיים השנתיים של קרן פנסיה ותיקה, תצורף הצהרה חתומה בידי האקטואר הממונה בנוגע לנאותות המאזן האקטוארי;

1.4.3. איסוף מידע סטטיסטי-פניות ציבור

חוזרי גופים מוסדיים 2019-9-3 ו-2019-9-4 מיום 18.3.2019.

הטמעת נושא איסוף מידע סטטיסטי אודות פניות הציבור בחוזר המאוחד.

1.4.4. מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים-ממשק מעסיקים

חוזר גופים מוסדיים 2019-9-5 מיום 23.5.19.

חוזר "כללי מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני" בנספח ה' לחוזר – ממשק מעסיקים, קובע הוראות לעניין אופן הפקדת תשלומים על ידי מעסיק לקופת גמל.

ביום 6.8.19 פורסם תיקון להוראות החוזר אשר חלקו צפוי להיכנס לתוקף ביום 26.5.19.

לאור פניות שהתקבלו ברשות, הוחלט לדחות את מועד הכניסה לתוקף של הוראות החוזר ליום 8.9.19.

1.4.5. תיקון הוראות החוזר המאוחד- הוראות לעניין השקעה בהלוואות באמצעות צד שלישי

חוזר גופים מוסדיים 2019-9-9 מיום 8.9.2019.

הגדלת תקרת ההשקעה של הגופים המוסדיים בהלוואות הניתנות בשיתוף פעולה עם גורמים חוץ-בנקאיים והתאמתה לתקרת ההשקעה הקיימת כיום בהלוואות הניתנות בשיתוף פעולה עם בנקים.

1.4.6. מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני- עדכון

חוזר גופים מוסדיים 2019-9-10 מיום 16.9.19.

דחיית מועד התיקונים בממשק מעסיקים, כך שמועד התחילה של השינויים יהא ביום 21.6.2020.

1.4.7. תיקון הוראות החוזר המאוחד חלק 1 שער 5, פרק 5 שכותרתו "תגמול"

חוזר גופים מוסדיים 2019-9-6 מיום 11.7.19.

עדכון חוזר 2015-9-31 "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" ושילובו בחוזר המאוחד תחת פרק בנושא תגמול, יחד עם חוזר גופים מוסדיים 2009-9-4 "גמול לדירקטורים חיצוניים בגופים מוסדיים".

---

2. מצב כספי-ההתחייבויות הפנסיוניות

2.1. הערכת ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות ליום המאזן הינם הערכה אקטוארית על בסיס הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2018. ההערכה חושבה בהתאם לאמור במכתב שהופנה למשנה לממונה על שוק ההון בטוח וחסכון, מיום 13 באפריל 2008, המפרט את שיטת העדכון האקטוארי הנדרש בדוחות ביניים ביחס לדוח השנתי האחרון, כמפורט להלן:

2.1.1

ההתחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן ליום 31 בדצמבר, 2018 מייצגות את הערך המהוון של ההתחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהוון של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרנות. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 30 בספטמבר, 2019.

הדוח האקטוארי נערך בהתאם להנחיות רשות ההון ביטוח וחסכון, לרבות הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד.

2.1.2

הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים ששימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2018. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 30 בספטמבר, 2019.

2.1.3

מאחר שהחישוב מתבסס על תזרים סך כל ההתחייבויות, לא ניתן לפרט את המרכיבים השונים של ההתחייבויות ולא ניתן להפריד בין התחייבויות צבורות לבין התחייבויות שעתידות להצטבר, ומשכך הוצגו סך כל ההתחייבויות בסכום אחד לאחר ניכוי דמי גמולים עתידיים.

2.1.4

השינוי בגרעון בתקופת הדוח נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

2.2. גרעון הקרן

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרנות צפויות לקבל לפי הוראות החוק, היה להן גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 228,316 מיליוני ש"ח. מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה.

ליום המאזן, עומד שיעור הגרעון מההתחייבויות, לאחר ניכוי הסיוע הממשלתי, על 5.7% בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

לאחר שימוש בכרית הביטחון, מתאפס הגרעון בכל אחת מהקרנות.

2.3. אופן חישוב הסיוע לקרנות

כפי שפורט בדוחות הכספיים השנתיים של הקרנות ליום 31 בדצמבר, 2018, קיימות סוגיות בנושא אופן חישוב הסיוע הממשלתי לקרנות, הנמצאות בדיון בין הקרנות לבין משרד האוצר. נכון למועד פרסום הדוח הרבעוני, לא הסתיים בירור הסוגיות כאמור.

הנתונים הכספיים של הקרנות לרבעון זה מביאים בחשבון את האמור בטיטות ההכרעה של הממונה על שוק ההון ממרס, 2010, לעניין עמדת משרד האוצר במחלוקת שבין המדינה לבין הקרנות בנוגע לסיוע הממשלתי. יצוין כי אין בהצגת הדוחות הכספיים לרבעון זה במתכונת האמורה כדי לגרוע או לוותר על כל זכות או טענה של הקרנות.

מאחר שאימוץ סופי על ידי הממונה של דרך החישוב כאמור בטיטות ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקת האמורות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי-פיסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים להעביר את החלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי.

2.4. שיטת חלוקת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקת הסיוע היא בידיעת רשות שוק ההון באוצר.

2.5. כרית ביטחון לקרנות

הרחבה בעניין כרית הביטחון לקרנות - ר' בסעיף (ג) ב"פתח הדבר" לדוח זה.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ-38,522 מיליוני ש"ח.

חישוב רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של 40,434 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 בספטמבר, 2019 לכ-25,403 מיליוני ש"ח.

3. תוצאות הפעילות

3.1. תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)

להלן שיעורי התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגו הקרנות בתקופת הדו"ח:
כולל התשואה על הסיוע הישיר העתידי המהוון

שם הקרן	לתקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2019	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018
מבטחים	14.06%	(1.12%)
מקפת	13.66%	(0.66%)
קג"מ	14.30%	(2.09%)
בנין	6.90%	(0.68%)
חקלאים	9.65%	(1.69%)
אגד	12.24%	(2.37%)
הדסה	13.93%	(1.97%)
נתיב	10.40%	(1.95%)

---

4. השפעת גורמים חיצוניים

4.1. התחייבויות תלויות ותביעות:

בתקופת הדוח לא חלו שינויים בהתחייבויות התלויות והתביעות כפי שפורטו בדוחות הכספיים השנתיים פרט למצוין בדוח הכספי הרבעוני.

5. בקרות ונהלים חיצוניים

בהתאם להוראות הדיווח של הממונה, יחתמו המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי והבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקרות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-402 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes-Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת רבעונית החל מהדוחות הכספיים של שנת 2008.

הוראת סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף השנה החל מהדוחות הכספיים של שנת 2011.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404 ביצעה הנהלת הקרנות שבהסדר, החל משנת 2009 ובסיוע חברת ייעוץ, מיפוי ותייעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על המתודולוגיות המקובלות, תוך שימוש במודל הבקרה של (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission COSO).

כמו-כן, הקרנות ביצעו, על-פי הדרישות, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של הבקרות העיקריות.

בשנת 2017 ביצעו הקרנות על-פי המתודולוגיות המקובלות עדכון למיפוי ולתייעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים, לרבות לתהליכים מהותיים חדשים.

כמו כן, הקרנות ביצעו, בסיוע חברת הייעוץ, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה מחודשת של הבקרות העיקריות, וזאת תוך התאמת מדגמי הבדיקות לתוצרי מיפוי הסיכונים.

הערכת הבקרות והנהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הקרנות, בשיתוף המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים של הקרנות, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה.

על בסיס הערכה זו, המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שקרנות הפנסיה נדרשות לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

---

6. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 בספטמבר, 2019 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

יואב בן אור

המנהל המיוחד

25 בנובמבר, 2019

תאריך אישור הדוח:

הצהרת המנהל המיוחד

אני יואב בן אור, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 בספטמבר, 2019 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
  - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
  - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
  - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
  - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
  - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יואב בן אור, המנהל המיוחד

25 בנובמבר, 2019

הצהרת מנהל הכספים

אני אלי לוי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 בספטמבר, 2019 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן:
  - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
  - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
  - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
  - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
  - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אלי לוי, מנהל הכספים

25 בנובמבר, 2019

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות כספיים ביניים ליום 30 בספטמבר, 2019
בלתי מבוקרים

תוכן העניינים

5	מאזנים
7	דוחות הכנסות והוצאות
8	דוחות תנועה בקרן הפנסיה
9	ביאורים לדוחות הכספיים ביניים
9	ביאור 1: - כללי
9	ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית
9	ביאור 3: - מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר
10	ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות
10	א. הערכת ההתחייבות האקטוארית
10	ב. כיסוי גרעון הקרן
10	ג. אופן הקצאת הסיוע
10	ד. כרית ביטחון לקרנות
11	ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות
13	ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות
14	ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה

דוח סקירה של רואה החשבון המבקר לעמיתים של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ -בניהול מיוחד (להלן - "הקרן"), הכולל את המאזן התמציתי ליום 30 בספטמבר, 2019 ואת הדוחות התמציתיים על הכנסות והוצאות והתנועה בקרן הפנסיה לתקופה של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך.

ההנהלה אחראית לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלה, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות "דיווח כספי לתקופות ביניים", בהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לגבי קרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד (להלן -"הנחיות הממונה") ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן - "התקנות"). אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלה בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבידורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להנחיות הממונה ובהתאם לתקנות.

- מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים כדלקמן:
- לאמור בביאור 4 לדוחות כספיים ביניים אלו ולביאורים א' ו-13 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2018 בדבר התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף.
גרעון קרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום המאזן בכ-31,433 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2018 בכ-23,815 מיליוני ש"ח).
אומדן הסיוע הממשלתי ליום 30 בספטמבר, 2019 מכסה את מלוא סכום הגרעון.
  - לאמור בביאור 5 לדוחות כספיים אלו בקשר להתפתחות התחייבויות תלויות ותביעות מביאור 18 לדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2018 ועדכונים חדשים.
  - הפחתת זכויות עמיתי הקרן בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים כמפורט בביאור 13 (א 5-7) בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2018 ובביאור 7 לדוחות כספיים ביניים אלה.

זיו האפט
רואי חשבון

תל-אביב, 25 בנובמבר, 2019

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
	2018	2019	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
			נכסים
			רכוש שוטף
1,246,830	1,401,167	757,955	מזומנים ושוי מזומנים
91,666	127,769	89,089	חייבים ויתרות חובה
1,338,496	1,528,936	847,044	
			השקעות
			אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:
11,420,241	11,439,852	11,716,205	עלות מתואמת
4,025,012	4,356,187	5,996,619	סבסוד ממשלתי
15,445,253	15,796,039	17,712,824	
4,639,594	4,295,392	4,522,032	ניירות ערך שאינם סחירים
16,097,714	16,839,563	18,193,187	ניירות ערך סחירים
3,771,408	3,880,415	3,886,043	פיקדונות והלוואות
40,880	39,523	26,536	מקרקעין
39,994,849	40,850,932	44,340,622	סך כל ההשקעות
13,974	14,169	13,336	רכוש אחר
932,000	924,000	987,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
42,279,319	43,318,037	46,188,002	סך כל הנכסים
			בניכוי - התחייבויות אחרות
2,316	267	5,081	מעסיקים
203,447	199,768	204,586	התחייבויות שוטפות אחרות
283,046	185,515	161,634	חוזים עתידיים ובטחונות
17,449	18,306	18,185	התחייבויות בשל סיום יחסי עובד-מעביד
506,258	403,856	389,486	סך כל ההתחייבויות
41,773,061	42,913,985	45,798,516	סך כל הנכסים, נטו

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
	2018	2019	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
-	-	-	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (ביאור 5)
60,631,000	62,371,000	70,247,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(2,098,000)	(2,720,000)	(2,730,000)	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקן צפויה להשקיע בהן בעתיד
(14,755,939)	(15,433,015)	(17,483,484)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
(2,004,000)	(1,304,000)	(4,235,000)	סיוע ממשלתי עתידי בגין כרית ביטחון
41,773,061	42,913,985	45,798,516	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד ממשלתי ואומדן סיוע ממשלתי
			גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
(27,451,000)	(27,451,000)	(23,815,000)	יתרת גרעון לתחילת תקופת הדוח
565,000	1,111,000	3,255,000	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
2,707,000	779,000	(10,862,000)	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
364,000	823,000	(11,000)	
(23,815,000)	(24,738,000)	(31,433,000)	יתרת גרעון לסוף תקופת הדוח
			סיוע ממשלתי
			סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
4,486,000	4,584,000	4,050,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
2,455,000	2,814,000	1,771,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהקן צפויה להשקיע בהן בעתיד
15,472,000	15,730,000	14,773,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
959,000	939,000	890,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
2,004,000	1,304,000	4,235,000	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
(1,561,000)	(633,000)	5,714,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
23,815,000	24,738,000	31,433,000	
-	-	-	יתרת גרעון לסוף התקופה לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
41,773,061	42,913,985	45,798,516	סך הכל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי ויתרת גרעון

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

 יצחק סבן מנהל אגף דוח	 אלי לוי מנהל חטיבת הכספים	 יואב בן אור המנהל המיוחד	25 בנובמבר, 2019 תאריך אישור הדוחות הכספיים
---	---	--	---

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות הכנסות והוצאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	
	2018	2019	2018	2019
מבוקר	בלתי מבוקר			
	אלפי ש"ח			

הכנסות (הפסד)

7,442	6,502	2,020	984	249	ממזומנים ושווי מזומנים
<u>מהשקעות:</u>					
439,875	761,256	2,816,884	379,510	1,003,576	מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
(288,855)	610,427	2,022,989	330,516	623,533	מניירות ערך סחירים, נטו
142,243	118,677	87,366	21,561	4,959	מפיקדונות והלוואות
8,014	1,234	20,511	223	583	ממקרקעין
301,277	1,491,594	4,947,750	731,810	1,632,651	
932	1,102	867	334	469	הכנסות (הוצאות) אחרות, נטו
309,651	1,499,198	4,950,637	733,128	1,633,369	סך כל ההכנסות

הוצאות

27,328	20,933	21,438	6,970	7,167	הוצאות הנהלה וכלליות
(681)	(511)	(514)	(173)	(176)	בניכוי - השתתפות בהוצאות
26,647	20,422	20,924	6,797	6,991	סך כל ההוצאות, נטו
283,004	1,478,776	4,929,713	726,331	1,626,378	עודף הכנסות (הוצאות) נטו - עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות תנועה בקרן הפנסיה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
	2018	2019	2018	2019	
מבוקר	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח				
42,700,848	42,700,848	41,773,061	42,599,111	44,606,350	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת התקופה
תוספות לנכסים					
					דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:
535,742	412,238	382,266	140,744	130,364	פנסיות יסוד ומקיפה
283,004	1,478,776	4,929,713	726,331	1,626,378	עודף הכנסות (הוצאות), נטו - עבר מדוחות הכנסות והוצאות
תקבולים אחרים והעברות					
54,881	29,460	39,909	-	-	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
468,963	-	254,507	-	-	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
43,064	31,795	31,332	10,771	10,534	תקבולים בגין פרישה מוקדמת
40,742	30,323	473,181	10,515	3,156	תקבולים מקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(32,000)	(40,000)	55,000	7,000	27,000	שינוי בגין התחייבות לסיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים
1,394,396	1,942,592	6,165,908	895,361	1,797,432	סך הכל תוספות לנכסים, תקבולים אחרים והעברות
תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות					
(2,202,006)	(1,644,381)	(1,717,430)	(551,553)	(579,991)	לגמלאים, נכים ושירים, נטו
(49,033)	(34,472)	(42,280)	(12,009)	(17,145)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(281)	(116)	(551)	(56)	(56)	החזרים למעסיקים ולאחרים
(70,863)	(50,486)	(380,192)	(16,869)	(8,074)	העברות לקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(2,322,183)	(1,729,455)	(2,140,453)	(580,487)	(605,266)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
(927,787)	213,137	4,025,455	314,874	1,192,166	תוספות (קיטון) לנכסים, נטו
41,773,061	42,913,985	45,798,516	42,913,985	45,798,516	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף התקופה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

ביאור 1: - כללי

דוחות כספיים אלה נערכו במתכונת מתומצתת ליום 30 בספטמבר, 2019 ולתקופה של שלושה ותשעה חודשים שהסתיימו באותו תאריך (להלן- דוחות כספיים ביניים).

יש לעיין בדוחות אלה בהקשר לדוחות הכספיים השנתיים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2018 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך ולביאורים אשר נלוו אליהם (להלן- הדוחות הכספיים השנתיים).

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

הדוחות הכספיים ביניים נערכו על פי כללי החישוב והדיווח כמתחייב לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להוראות הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון שבמשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ד-1964.

הדוחות הכספיים ערוכים לפי כללי החשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות הממונה ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים.

ביאור 3: - מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר

של ארה"ב ושיעורי השינוי שחלו בהם:

שער החליפין היציג	המדד הידוע	ליום
של דולר ארה"ב	בנקודות (*)	
3.482	225.12	30 בספטמבר, 2019
3.627	223.77	30 בספטמבר, 2018
3.748	224.0	31 בדצמבר, 2018
%	%	שיעורי השינוי בתקופה
(7.10)	0.50	ספטמבר 2019 (9 חודשים)
4.61	1.10	ספטמבר 2018 (9 חודשים)
(2.36)	(0.69)	ספטמבר 2019 (3 חודשים)
(0.63)	0.20	ספטמבר 2018 (3 חודשים)
8.10	1.20	31 בדצמבר, 2018 (שנתי)

(* המדד לפי בסיס ממוצע 1993 = 100.)

ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות

א. הערכת ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות חושבו על בסיס הערכה שבוצעה על ידי האקטוארית החיצונית ויקטוריה פטשניקוב לדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2018. התאמות ליום 30 בספטמבר, 2019 ביצעה גם כן ע"י האקטוארית החיצונית ויקטוריה פטשניקוב.

ההתחייבויות הפנסיוניות מחושבות לפי ריבית היוון על פי טבלת ריביות משתנה לאורך השנים בהתאם לתשואת אג"ח ממשלתיות שנבחרו כמדגם מייצג, אשר משקפות תשואות חסרות סיכון הצפויות לאורך התקופה להלן:

1. הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים אשר שימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2018.
לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים הנ"ל ליום 30 בספטמבר, 2019.
2. מאחר שהחישוב מתבסס על תזרים סך כל ההתחייבויות, לא ניתן לפרט את המרכיבים השונים של ההתחייבויות ולא ניתן להפריד בין התחייבויות צבורות לבין התחייבויות שעתידות להצטבר, לפיכך הוצגו סך כל ההתחייבויות בסכום אחד לאחר ניכוי דמי גמולים עתידיים.
3. השינוי בגרעון בתקופה נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

ב. כיסוי גרעון הקרן

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרן צפויה לקבל לפי הוראות החוק, היה לה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 31,433 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2018 סך כ- 23,815 מיליוני ש"ח). מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה. אומדן הסיוע הממשלתי ליום 30 בספטמבר, 2019, מכסה את מלוא סכום הגרעון.

ג. אופן הקצאת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון.

ד. כרית ביטחון לקרנות

כאמור בביאור 13 לדוחות הכספיים השנתיים, קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לכרית ביטחון, אשר מעמידה להן המדינה, ואשר נועדה להגן על עמיתי וגמלאי הקרנות מפני תנודתיות בתשואות חסרות סיכון.

אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון כאמור במכתבו למנהל המיוחד מיום 27 באוגוסט 2013. הוספת כרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון ולא תיצור עודף.

❖ נכון ליום המאזן, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ-38,522 מיליוני ש"ח.

❖ חישוב רכיב "העבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של כ-40,434 מיליוני ש"ח (כ-7,817 מיליוני ש"ח לקרן).

❖ סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 בספטמבר, 2019 - לכ-25,403 מיליוני ש"ח (כ-4,235 מיליוני ש"ח לקרן).

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות

בתקופת הדוח חלו עדכונים בחלק מההליכים המשפטיים שנזכרו בביאור מס' 18 לדוחות הכספיים השנתיים, כמפורט להלן:

א. טיוב נתונים (ביאור 18 ה)

ביום 7.1.2019 ניתן פסק דין לפיו על DBQ לשלם ל – DCL סך של עשרים וארבעה מיליוני ש"ח (10% מהנזק הנטען שלה, לפי חוות דעת המומחה מטעמה), בניכוי 200,000 דולר ששולמו לה כמקדמה, וזאת בערכים של מועד מתן פסק הדין. למעט שכר הבוררת, שהתחלק שווה בשווה, כל צד נשא בהוצאותיו.

ביום 1.3.2019 הגישה DCL בקשה לתיקון פסק הבוררות בעניין הפרשי הצמדה וריבית, תשלום מע"מ ושכר הבוררת. הבוררת דחתה בקשה זו.

ב. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (ביאור 18 יב)

בשלהי חודש אפריל 2019 פנו התובעים לבית המשפט המחוזי בבקשה להורות למזכירות להעביר את התיק לבית הדין לעבודה. ביום 29.4.2019 החליט בית הדין כי על התובעים להגיש תביעה ובקשה מתוקנת עד 30.6.2019. נקבע דיון הוכחות ליום 19.12.2019.

התביעה והבקשה המתוקנת הוגשו לבית הדין לעבודה בסוף חודש יוני 2019. המועד להגשת תגובת הקרן לבקשה להכיר בתביעה כייצוגית הוא 30.10.2019.

הצדדים הגיעו להסדר דיוני, שזכה לברכת הדרך של בית הדין, לפיו הקרן תשיב לבקשת האישור המתוקנת עד לים 10.1.2020, המבקש יהיה רשאי להגיב לתשובת הקרן עד ליום 10.3.2020 וייקבעו מועדי הוכחות חדשים החל מחודש מאי 2020 ואילך.

ג. ת"צ 22577-09-18 צדק פיננסי וד"ר הראל פרימק נ' מבטחים (ביאור 18 יד)

דיון מקדמי בבקשה נדחה ליום 30.5.2019. לדעת היועצים המשפטיים של הקרנות, מאחר שהתנהלות מבטחים זהה במקרה דנן להתנהלות כלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הכרעה בתיק זה תשפיע בהכרח גם על יתר קרנות ההסדר.

ביום 17.7.19 הודיע הממונה על שוק ההון כי בכונתו להגיש עמדה בתיק וביקש כי זו תימסר עד סוף חודש ספטמבר 2019. בינתיים הוארך המועד להגשת בקשותיה של הקרן לסילוק התובענה הייצוגית עד חודש אוגוסט 2019.

עמדת הממונה טרם הוגשה ובחודש 9.2019 הגישה הקרן בקשה לסילוק התובענה על הסף של הבקשה הייצוגית מן הטעם שהסעד המבוקש בה אינו ישים, כי למעשה מתבקש בית הדין לקבוע את סדרי העדיפויות בניהול קרנות ההסדר ותעדוף המשימות בהתייחס לתקציב הקרנות. לחילופין התבקש בית הדין למחוק את התובעת הראשונה - עמותת צדק פיננסי - מן הבקשה משום שלא מתקיימים התנאים לצירופה של עמותה שאין לה עילת תביעה אישית שעה שהתובע השני ד"ר פרימק הוא בעל תביעה אישית.

המבקשים טרם הגיבו לבקשה לסילוק על הסף וזו טרם הוכרעה.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

ד. פרופ' נתן פלדור ופרופ' יחזקאל גילדור נ' שר האוצר; עמותת גמלאי מקפת נ' שר האוצר (ביאור 18 ט"ז)

בחודש אפריל 2019 הגישו ארגוני גמלאים של הקרנות הוותיקות עתירה דומה בעניין אי העלאת גיל הפרישה לנשים, תוך בקשה למתן צו ביניים בנוגע להפחתת הזכויות. נקבע דיון בעתירות ליום 27.5.2019 כאשר הקרנות הגישו את תגובתן לעתירות ביום 19.5.2019. אף המדינה הגישה את תגובתה לעתירות. שתי התגובות מבהירות כי אין הצדקה להקפיא את ההחלטה בדבר הפחתת הזכויות לעמיתים. ביום 20.6.2019, לאור פיזור הכנסת וקביעת בחירות בחודש ספטמבר 2019, נוכח המצב הייחודי שלא מאפשר לקדם חקיקה לשינוי גיל הפרישה, החליט הממונה על שוק ההון לדחות את מועד הפחתת הקצבאות לקצבאות המשתלמות בגין חודש אפריל 2020. נוכח דחיית מועד ביצוע האיזון האקטוארי ניתנה החלטת בית המשפט לפיה על העותרים להודיע האם העתירה מיצתה את עצמה והאם הם מסכימים למחיקתה. במהלך חודש יולי 2019 הודיעו פרופ' פלדור ופרופ' גילדור כי הם עומדים על עתירתם. העותרים הודיעו כי ככל שהמדינה תבקש לדחות את מועד הדיווח לבית המשפט עקב הבחירות הם לא יתנגדו. שלושת ארגוני הגמלאים הודיעו שלעת הזו העתירה מיצתה את עצמה, ובהתאם, בית המשפט מחק את העתירה.

ביום 10.10.19 הגישה המדינה הודעת עדכון, לפיה עם מינויו של שר אוצר חדש יובא בפניו נושא זה ותזכיר החוק שפורסם בעניין, מאחר שהריסון שיש לנהוג בתקופת ממשלת מעבר לא מאפשר לקדם את הנושא לפני כן. ביום 28.10.19 נתן בית המשפט העליון רשות להגיב להודעת המדינה בתוך שבועיים.

ה. תביעת מרים לב כנגד מבטחים (ביאור 18 טו):

ביום 24.6.19 התקיים דיון הוכחות בבקשה לאישור תובענה ייצוגית ובתומו נקבעו סדרי הגשת סיכומים בתיק.

ו. תביעת חיים זבורוף ואח' נ' קרן מקפת (ביאור 18 ח'):

בחודש 9.2019 ניתן פסק דין ונדחתה עמדת הקרן. בית הדין קבע, כי אף שהחלוקה של ימי מחלה/חופשה שנראית לו נכונה היא 40% ימי מחלה ו- 60% ימי חופשה, אין לומר כי הגבלת ימי המחלה ל- 90 ימים היא פעולה נגד הקרן שאין לקבלה. לשיטת בית הדין, הנהוג המקובל במשק הוא 90 ימי מחלה ולכן אין פסול בקביעה זו בנוהל המעבר שקבעה אגד. בחודש אוקטובר הגישה הקרן ערעור על פסק הדין לבית הדין הארצי לעבודה. טרם נקבעו סדרי שמיעת הערעור.

ז. אליהו קריצמן נ' מבטחים (ביאור 18 ז):

ביום 27.6.19 ניתנה החלטת בית הדין האזורי לעבודה לפיה נדחתה הבקשה לדון בתביעה כתביעה ייצוגית מטעמי הקרן וטעמים נוספים והתובע חוייב בהוצאות בסך של 15,000 ש"ח. בית הדין קבע כי תובענה ייצוגית אינה הדרך היעילה וההוגנת לניהול העניין והוסיף כי טענותיו של התובע בדבר חובתה של קרן פנסיה ליידיע אותו כי הגיע לגיל פרישה אינן מבוססות בדיון. ביום 12.9.2019 הגיש מר קריצמן ערעור על ההחלטה לפיה נדחתה הבקשה להכיר בתביעתו כיייצוגית. טרם נקבעו סדרי שמיעת הערעור.

ח. בג"צ 6386/19 ההסתדרות הכללית נ' מ"י, מרכז השלטון המקומי ובית הדין הארצי עבודה

ההסתדרות הכללית הגישה עתירה לבג"צ על פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בעניין ארגוני הסגל, אשר קבע כי בג"צ קוריצקי לא חל על הסכם רציפות הזכויות באוניברסיטאות. בעתירה טוענת ההסתדרות ששגה בית הדין הארצי בקביעותיו כי לא חל בג"צ קוריצקי על הסכם הרציפות עם האוניברסיטאות ומציינת שלא היתה צד להליך נשוא העתירה שכן היא אינה צד להסכם הרציפות. ההסתדרות טוענת כי היא עותרת על פסק הדין כעותרת ציבורית, ומתייחסת לאוכלוסיות נוספות מהמגזר הציבורי שלגביהן אין עדיין פסיקה חלוטה – רשויות מקומיות, חברת נמלי ישראל והמוסד לביטוח לאומי. בהתאם להחלטת בית המשפט על הקרנות להגיש תגובה מקדמית לעתירה עד לסוף חודש 11.2019.

ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות

במסגרת הניהול המשותף של קרנות הפנסיה שבהסדר משולמות חלק מההוצאות במרוכז עבור כל הקרנות. נערכת התחשבות בין הקרנות ונזקפות הוצאות על פי מודל שאושר.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		<u>להן ההרכב:</u>
	2018	2019	2018	2019	
מבוקר	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח				
13,596	10,521	10,099	3,755	3,074	שכר ונלוות
6,986	5,104	5,190	1,744	1,831	החזקת משרד ותפעוליות שונות
5,218	3,874	3,589	1,132	1,311	מחשוב, נטו
(604)	(95)	950	(179)	409	עדכון התחייבות לעובדים
2,132	1,529	1,610	518	542	פחת רכוש אחר
27,328	20,933	21,438	6,970	7,167	סה"כ

ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים יוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018. משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזי הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא ינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר. בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה וקרוב לוודאי שהמשך הדיון בהצעת חוק זו יתבצע בכנס הקיץ של הכנסת. הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא ינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בניסיונות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מו"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן—"שיעור הפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים.

כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארים החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

בהתאם להוראת הממונה על שוק ההון שניתנה בתאריך 20.6.2019, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

ראה ביאור 18 (טז') לדוחות הכספיים השנתיים לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.